

Les valors locals

SENTO l'enyor d'aquells temps d'infant, perquè la color de les coses era, per a mí, sempre una meravella. Tot era nou de trinca.

Hi havia unes acàcies verdes, a la carretera, més verdes que ara són. I florien «manetes de pastor».

Hi havia un sol, a l'estiu, un sol d'or vell que daurava les cornises cap al tard i encenia els vidres de les torratges, talment reflectors, que ens descobrien a la riera fent campana d'estudi.

També el cel era més blau quan jo era petit. Tenia un blau cobalt, que ja no he vist mai més.

...I la xacolata ens duia, amb el verinar, uns cromos de la guerra de Cuba: «La trocha de Mariel.» «La muerte de Santocildes»...

Doncs, bé; en aquell temps, sota la verdor de les acàcies del Cafè Nou, jo recordo que, cada nit, uns homes parlaven alt, fent arribar a les meves orelles minces, els noms que jo llegia en els cromos de la xacolata. Comentaven la guerra.

I recordaré sempre, que un vespre, vaig restar corprès en sentir una veu clara i covençuda que parlava distinta. Era el senyor Garrell.

Aquell dia vaig saber que hi havia a la vila un Esteve Garrell. I aquell mateix dia vaig pensar que el senyor Garrell devia saber més coses que la majoria dels demés, perquè el tò de les seves paraules era ferm i perquè la seva peroració sonava als meus oïds amb més seguretat que la paraula dels altres.

Potser fou també aquell dia quan vaig apendre que la vida era una cosa tèrbola i discutible i—dient-ho amb la mateixa innocència que vaig pensar-ho aleshores—que el món no era tant bonic com imaginava hom i que, en realitat, existien males passions i torts i greuges. Perquè l'Esteve Garrell vibrava en aquella tribuna pública del cafè, com un apòstol de la revolució, i eren les seves paraules bronzidores, com a invectiva que eren, d'un patriota que pressentia la horrible desfeta.

Com si la vegés encara l'acera del Cafè Nou on se produïen a diari les exaltades discussions. Hi havia, entre altres, el noi Iglesias que no perdia, però, ni un moment el seu optimisme congènit; hi havia en Pep Bellavista, que il·lustrava la conversa de figures pintoresques i de

Mentre en Garrell fou regidor de l'Ajuntament de Granollers, a la seva impressa es varen fer impresos per valor de vuit pessetes.

Això, poc ho sabien els passatgers que a setanta anys el veien a l'estació venent diaris!

L'ESTEVE GARRELL quan tenia 25 anys

fulminacions còmiques; hi havia en Llorreda, que manejava una certa ironia molt vallesana, i molts altres, també amics, el nom dels quals, en aquest instant no m'acut a la memòria.

Però, per sobre de totes les veus, com una corneta clara que llençava dicteris, la veu persistent i enèrgica de l'Esteve Garrell.

Els primers inicis de que al món hi havia una cultura, els rebí, a Granollers, per la presència d'uns homes que podia comptar amb els dits.

Sabia d'un Esteve Margarit, artista de cor, febrós i exaltat per les coses de l'art plàstic...

Sabia d'un senyor Puig, perquè un dia em contà unes maravoloses històries del cel, a on ell sempre aguaitava...

Sabia d'un senyor Espí, perquè ell fou el qui per primera vegada em parlà unes paraules cabalístiques, aclarant-me-les: *¡Binomio de Newton!*..

Sabia d'un Vidal i Jumbert, franciscà,

Tretze fills; tretze didatges, n'hi ha per a aclaparar a un pare.

En Garrell, no; que somreia, a l'arribada de cada nou plansó amb un pa sota l'aixel·la, i seguia fent versos, i seguia barallant-se amb la seva ombra, per tal de fer triomfar els ideals de justícia que l'abusaven.

I era en dies de penúries i d'engúnies, que llençava a fàstics de casa seva a un mal amic, emissari dels qui, avesats a vendre's, es creien poder-lo temptar amb el brill de l'or, perquè en nom dels seus propis ideals aixequés bandera, en unes eleccions, per a així dividir als qui eren al liats del seu partit.

hermètic, que es colgava entre les branques vives i mortes de les llengües de l'humanitat...

Sabia d'un Novellas, contramestre o majordom, que escrivia drames sota un quinqué de petroli, allà dalt, a la carretera...

Sabia ja, aleshores, l'intel·ligència clara i la gran lògica d'un jovenet que ara es diu Josep Coma. Gran ciutadà...

Sabia també un Jaume Maspons incorporat al moviment intel·lectual de la ciutat.

Havia sentit a parlar de les aficions artístiques dels senyors Mora, Bigas, Uyà; les inquietuts d'un Vilaburgès; el talent musical d'un senyor Manel Glandell...

Coneixia amb prou feines l'estre poètic d'en Ferran Canellas, després gran amic meu. Pobre amic!...

M'havia interessat la figura simpàtica d'en Garrell, cridant-me fortament l'atenció la seva tossuderia política i la valentia i precisió dels conceptes que emetia ben en públic, sia al cafè, sia al periòdic «El Congost».

Aleshores, Granollers era una vila humil.

I de tota aquesta gent, què en queda, ara que Granollers és una ciutat?

Veieu-la, la ciutat nostra!

Els supervivents d'aquest estol de vilatans cultes — perdó si m'he oblidat d'algú!—queden per força confosos entre la massa indistinta de ciutadans.

No creieu que aleshores Granollers era més ciutat que ara?

Jo conec tota la joventut intel·ligent que ara pugna per a arribar a ésser culta i distingida. Però les valors positives de la nostra cultura local, van estingint-se i encara no han sorgit de la petita «guerrilla» de lluitadors, les valors noves.

Amb l'Esteve Garrell ha mort un home de gran emoció estètica; un poeta senzill, però sentidíssim; un escriptor de fibra, i encara, per sobre de tot, un amantíssim fill de Granollers.

Sempre que pugui a Granollers, des d'ara, sentiré la seva absència, com he sentit la dels demés cultíssims ciutadans que han anat morint.

Quina pena més fonda, aquestes morts, pels qui estimem tant les coses de l'esperit!

Apa, companys granollerins, lluitadors de l'intel·ligència, afanyem-nos, que gairebé, al davant, ja no hi queden homes!

MANUEL FONTDEVILA

En Garrell, molt jovenet, és cridat a càl jutge. I, en firmar, posa el seu nom així: «Esteve Garrell». Aquell senyor s'indigna, se subleva; se sent ferit en el seu «amor patrio»...

I, en Garrell es limita a dir que ell no falsifica firmes i que aquella és la seva.